

ADVIES Nr. 2.234

Zitting van dinsdag 13 juli 2021

Hervorming van het landschap van de paritaire comités - Evaluatie van artikel 27 van de wet van 5 december 1968

x x x

ADVIES Nr. 2.234

Onderwerp : Hervorming van het landschap van de paritaire comités - Evaluatie van artikel 27 van de wet van 5 december 1968

Bij brief van 26 november 2020 heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Werk aan de Nationale Arbeidsraad gevraagd om de evaluatie uit te voeren die bepaald is in artikel 27 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités.

De bespreking van deze adviesaanvraag werd toevertrouwd aan de commissie Collectieve Arbeidsverhoudingen.

Op verslag van die commissie hebben de in de Raad vertegenwoordigde organisaties op 13 juli 2021 het volgende unanieme advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. RETROACTEN

A. Wijziging van artikel 27 van de wet van 5 december 1968 door de wet van 15 januari 2018 houdende diverse bepalingen inzake werk

Artikel 27 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités garandeert de continuïteit van de loon-en arbeidsvoorwaarden wanneer werkgevers en werknemers overgaan van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité ingevolge de wijziging van het bevoegdheidsgebied van een paritair (sub)comité of de oprichting of de opheffing van een paritair (sub)comité.

Dit artikel werd gewijzigd door de wet van 15 januari 2018 houdende diverse bepalingen inzake werk. Deze wetswijziging trad in werking op 15 februari 2018.

Eenzijds breidt deze wetswijziging de toepassing van artikel 27 van de wet van 5 december 1968 uit tot alle gevallen van overgang van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité. Het betreft niet alleen de situatie van de wijziging van het bevoegdheidsgebied van een paritair (sub)comité zoals voorzien was in het vroegere artikel 27, maar eveneens bij de oprichting of de opheffing van een paritair (sub)comité. Deze aanpassing had onder meer tot doel om het hervormingsproces van het landschap van de paritaire comités te bevorderen. Als voorbeeld wordt verwezen naar de situatie waarin twee bestaande paritaire comités samengaan in een nieuw opgericht paritair comité.

Anderzijds verduidelijkt deze wetswijziging dat artikel 27 van de wet van 5 december 1968 van toepassing is op alle werknemers tewerkgesteld door een werkgever. Zowel de werknemers die in dienst waren vóór de overgang van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité als de werknemers die erna worden aangeworven vallen onder het toepassingsgebied van artikel 27.

Tijdens de parlementaire besprekingen van het wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake werk werden twee wijzigingen toegevoegd.

Om de sociale partners vooruitgang te laten maken in het dossier van de harmonisering van het landschap van de paritaire comités werd op voorstel van de regering een einddatum toegevoegd aan artikel 27 van de wet van 5 december 1968. Deze einddatum brengt met zich mee dat het waarborgen van de continuïteit van de loon-en arbeidsvoorwaarden bij een overgang van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité afloopt op 31 december 2022.

Om vooraf een correcte inschatting van de rechtsgevolgen vanaf 1 januari 2023 te kunnen maken, wordt in artikel 27 bepaald dat uiterlijk tegen 1 januari 2021, twee jaar vóór de einddatum een evaluatie plaatsvindt.

B. Advies nr. 2.040 van 28 juni 2017

De Raad heeft zich in zijn advies nr. 2.040 van 28 juni 2017 uitgesproken over de wijziging van artikel 27 van de wet van 5 december 1968 zoals opgenomen in artikel 6 van het voorontwerp van wet houdende diverse bepalingen inzake werk.

In het advies nr. 2.040 heeft de Raad gevraagd om artikel 6 weg te laten uit het voorontwerp van wet, gelet op het feit dat de wijziging van artikel 27 van de wet van 5 december 1968 kadert in de lopende werkzaamheden van de Raad betreffende de harmonisering van het landschap van de paritaire comités en de voorgestelde wijziging van artikel 27 niet kan worden losgekoppeld van deze werkzaamheden.

De toenmalige minister van Werk is niet ingegaan op deze vraag.

De Raad werd niet meer geraadpleegd over de bijkomende wijzigingen aan het wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake werk meer bepaald betreffende de invoering van de einddatum namelijk 1 januari 2023 en betreffende de evaluatie van de toepassing van artikel 27 die uiterlijk tegen 1 januari 2021 gebeurt.

C. Rapport nr. 116 van 30 september 2019

Ter aanvulling van de rapporten over de geratificeerde IAO-verdragen die door de Belgische regering zijn uitgebracht overeenkomstig de bepalingen van artikel 22 van het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie in het kader van de rapporteringsoefening 2019, heeft de Raad op 30 september 2019 het rapport nr. 116 uitgebracht.

In het licht van de grondbeginselen van het IAO-verdrag nr. 98 betreffende de toepassing van het recht zich te organiseren en collectief te onderhandelen heeft de Raad zich kritisch uitgelaten over de wijziging van artikel 27 van de wet van 5 december 1968 door artikel 4 van de wet van 15 januari 2018 houdende diverse bepalingen inzake werk.

In het rapport wordt opgemerkt dat de sociale partners niet werden geraadpleegd over de bijkomende wijzigingen aan artikel 27 van de wet van 5 december 1968, hoewel deze wijzigingen rechtstreeks raken aan de resultaten van de sociale dialoog op sectorniveau.

Er wordt op gewezen dat de wettelijke regeling van artikel 27 sinds de inwerkingtreding ervan in 1968 aan de werkgevers en de werknemers de nodige rechtszekerheid waarborgde in geval van wijziging van het bevoegdheidsgebied van een paritair comité.

De Raad stelt in het rapport vast dat het gewijzigde artikel 27 daarentegen voor rechtsonzekerheid zorgt.

Zo stelt zich de vraag wat er zal gebeuren met de sectorale collectieve arbeidsovereenkomsten als het bevoegdheidsgebied van een paritair comité niet is gewijzigd vóór het verstrijken van de tijdelijke toepassing van de oude sectorale collectieve arbeidsovereenkomsten op 1 januari 2023.

In de wet wordt een willekeurige timing ingevoerd betreffende de geldigheid van de sectorale collectieve arbeidsovereenkomsten. Er wordt van artikel 27 een overgangsbepaling gemaakt zonder enige waarborg voor de toekomst van die bepaling vanaf 1 januari 2023.

Gelet op deze vaststellingen verzoekt de Raad in het rapport nr. 116 de politieke overheden om voldoende middelen vrij te maken en te zorgen voor een veilig en voorspelbaar wettelijk kader voor het sociaal overleg overeenkomstig de grondbeginselen van het IAO-verdrag nr. 98 betreffende de toepassing van het recht zich te organiseren en collectief te onderhandelen.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

A. Inleiding

Bij brief van 26 november 2020 heeft de heer P.-Y. Dermagne, minister van Werk aan de Nationale Arbeidsraad gevraagd om de evaluatie uit te voeren die bepaald is in artikel 27 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités.

In de adviesaanvraag is opgenomen dat de einddatum die opgenomen is in artikel 27 van de wet van 5 december 1968 in de praktijk voor problemen en voor de nodige rechtsonzekerheid zorgt. De vraag tot evaluatie aan de Raad kadert in deze problematiek. De bedoeling is dat op basis van de evaluatie tijdig de nodige stappen kunnen worden gezet om de (sectorale) sociale partners toe te laten om in volle autonomie hun werkzaamheden betreffende de hervorming van het paritair landschap te laten aanvatten of verderzetten.

De Raad heeft tijdens zijn werkzaamheden kunnen rekenen op de waardevolle medewerking van de Algemene Directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen van de FOD WASO, die hij daarvoor bedankt.

B. Evaluatie toepassing artikel 27 van de wet van 5 december 1968

In het kader van de rapportering van de Algemene Directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen van de FOD WASO over de resultaten van het sectoraal overleg 2019-2020¹ heeft de Raad kennisgenomen van de evolutie van het landschap van de paritaire comités in de periode 2019-2020, alsook van de verschillende lopende initiatieven om dit landschap te hervormen.

Gedurende de periode 2019-2020 werd het bevoegdheidsgebied van 4 paritaire comités gewijzigd en werd één paritair subcomité opgeheven op basis van de artikelen 35, 36 en 37 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités.

Op het vlak van de modernisering van de bevoegdheidsgebieden van de paritaire comités, hebben verscheidende sectoren dit denkproces aangevat en worden ze hierin ondersteund door de administratie.

¹ Rapport over de resultaten van het sectoraal overleg in 2019-2020: <https://werk.belgie.be/nl/publicaties/verslag-over-het-sectoraal-overleg-2019-2020>

Wat de harmonisering van de paritaire comités betreft, heeft de administratie sinds 1 januari 2019 meerdere formele aanvragen gekregen van paritaire comités die hun bevoegdheidsgebied willen uitbreiden naar de bedienden of de arbeiders van de sector. Betreffende twee van deze aanvragen verscheen al een bericht in het Belgisch Staatsblad. Naast deze formele aanvragen, hebben ook een aantal geïnteresseerde sectoren informeel contact opgenomen met de administratie om de voorbereidende werkzaamheden te kunnen aanvangen.

Ook op het vlak van vereenvoudiging van het paritair landschap, worden eveneens initiatieven genomen door de sectoren, onder meer door paritaire subcomités te fuseren of op te heffen of door toenadering te zoeken tot andere sectoren.

Opdat de verschillende initiatieven inzake de hervorming van het paritair landschap een goede afloop zouden kennen, is de fase van de voorbereidende werkzaamheden in samenwerking met de administratie heel belangrijk. Deze voorbereidende werkzaamheden vergen heel wat tijd en inspanningen waardoor de initiatieven genomen door de paritaire comités nog niet allemaal zichtbaar zijn.

Daarbovenop hebben de werkzaamheden inzake de hervorming van het paritair landschap vertraging opgelopen door de regering die gedurende een lange periode in lopende zaken was en door de COVID-19-crisis.

C. Conclusie evaluatie

1. Vraag tot wijziging van artikel 27 van de wet van 5 december 1968

De Raad verwijst naar zijn advies nr. 2.040 van 28 juni 2017 en zijn rapport nr. 116 van 30 september 2019.

In het licht van de grondbeginselen van het IAO-verdrag nr. 98 betreffende de toepassing van het recht zich te organiseren en collectief te onderhandelen heeft de Raad zich kritisch uitgelaten over de wijziging van artikel 27 van de wet van 5 december 1968 door artikel 4 van de wet van 15 januari 2018 houdende diverse bepalingen inzake werk.

De Raad herneemt de overwegingen uit zijn rapport nr. 116.

Hij wijst op het feit dat in het geval van een overgang van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité voor de werkgevers en de werknemers niet langer de nodige rechtszekerheid wordt gewaarborgd.

De invoeging van de einddatum in artikel 27 van de wet van 5 december 1968 brengt met zich mee dat het waarborgen van de continuïteit van de loon-en arbeidsvoorwaarden bij een overgang van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité afloopt op 31 december 2022.

Het feit dat in het geval van een overgang van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité vanaf 1 januari 2023, de werkgevers die veranderen van paritair comité en hun werknemers niet langer onderworpen zijn aan de collectieve arbeidsovereenkomsten gesloten in het voorheen bevoegde paritair (sub)comité, brengt een verlies van rechten met zich mee.

De Raad merkt hierbij op dat los van de werkzaamheden inzake de harmonisering van de paritaire comités er altijd wijzigingen zullen plaatsvinden inzake de bevoegdheidsgebieden van de paritaire comités.

Ook wordt afbreuk gedaan aan de autonomie van het sociaal overleg. De sociale partners moeten in alle vrijheid en zonder druk hun werkzaamheden betreffende de hervorming van het paritair landschap kunnen verrichten. De Raad wijst eveneens op het specifiek karakter van elk paritair comité.

Gelet op het voorgaande, vraagt de Raad om de einddatum in artikel 27 van de wet van 5 december 1968 te schrappen.

In het kader van deze vraag tot wijziging van artikel 27 van de wet van 5 december 1968, verzoekt de Raad ook om de uitbreiding van het materieel toepassingsgebied van artikel 27 te behouden, zodat de wijziging van het bevoegdheidsgebied van een paritair (sub)comité de gevallen van de oprichting of de opheffing van een paritair (sub)comité omvat.

Voor wat betreft de overige aspecten van artikel 27 van de wet van 5 december 1968, vraagt de Raad om de tekst van artikel 27 te herstellen in zijn bewoordingen vóór de wijziging van de wet van 15 januari 2018 houdende diverse bepalingen inzake werk, met name dat wanneer de werkingssfeer van een paritair comité of paritair subcomité wordt gewijzigd, de in die comités gesloten overeenkomsten bindend blijven voor de werkgevers en werknemers die vóór de wijziging eronder vielen, totdat in het comité waaronder zij na de wijziging ressorteren, de toepassing van de in dit comité geldende overeenkomsten op die werkgevers en werknemers is geregeld.

2. Rol van het sectoraal sociaal overleg

De Raad wijst op de rol van het sectoraal sociaal overleg bij de overgang van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité.

De Raad geeft als goede praktijk aan de paritaire comités mee om bij de overgang van een paritair (sub)comité naar een ander paritair (sub)comité op voorhand reeds de kwestie van de continuïteit van de loon- en arbeidsvoorwaarden bij cao te regelen zodat rechtszekerheid wordt verzekerd.
